

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3326/2022. (VII. 21.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi III. törvény 302. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Szigetváry Marcell ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi III. törvény (a továbbiakban: Vht.) 302. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] A végrehajtást kérő és az adós között folyamatban lévő végrehajtási eljárásban az eljáró végrehajtó felosztási tervet készített. Az indítványozó mint egyéb érdekelt e felosztási tervvel szemben végrehajtási kifogást terjesztett elő. A végrehajtási kifogásában az indítványozó elsődlegesen a felosztási terv megsemmisítését, másodlagosan annak megváltoztatását kérte. Indokai között szerepelt, hogy a végrehajtó tévesen a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. sz. törvény (a továbbiakban: Vht.) hatályos rendelkezéseit alkalmazta annak ellenére, hogy a jelen ügyben a jogokra vonatkozó bejegyzési kérelmek hatósághoz történő érkezése idején hatályos jogszabályi rendelkezést, az 1997. június 7-től 2012. március 14-ig hatályos jogszabályt kellett volna alkalmazni, amely nem írta elő, hogy a korábban bejegyzett végrehajtási jog megelőzné a később bejegyzett jelzálogjog kielégítését.
- [3] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felosztási tervet a végrehajtó a végrehajtási eljárás szabályainak megfelelően készítette el, ezért azt hatályában fenntartotta és a kifogást elutasította. Az elsőfokú bíróság utalt rá, hogy a Vht. 302. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a törvényt a hatálybalépésekor folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell. A bírósági végrehajtással kapcsolatos és egyéb igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2011. évi CLXXX. törvény 53. §-ával beiktatott módosítások pedig 2012. március 15-én léptek hatályba, melyre figyelemmel a végrehajtó a jogszabályoknak megfelelően járt el, amikor a Vht. felosztási terv készítésekor hatályos 170. §-át alkalmazta.
- [4] Az indítványozó fellebbezése nyomán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. A másodfokú bíróság megállapította, hogy téves jogértelmezésen alapul az indítványozó fellebbezésének azon hivatkozása, hogy az elsőfokú bíróság jogszabálysértően állapította meg, hogy a felosztási terv elkészítésének időpontjában hatályos Vht. 170. §-át kell alkalmazni a kielégítési sorrend meghatározásánál és ennek a végrehajtó felosztási terve megfelelt. Az indítványozó által hivatkozott a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 15. § (2) bekezdés a) pontja arra az esetre mondja ki, hogy a jogszabályi rendelkezést a hatálybalépését követően keletkezett tényekre, jogviszonyokra illetve megkezdett eljárási cselekményekre kell alkalmazni, ha jogszabály ettől eltérően nem rendelkezik. A Vht. 302. § (1) bekezdése rendelkezik a fenti

kisegítő szabálytól eltérően, amikor kimondja, hogy a Vht. szabályait a hatálybalépésekor folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell.

- [5] 2. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó álláspontja szerint a Vht. 302. § (1) bekezdése ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével.
- [6] Az indítványozóknak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése tekintetében képviselt álláspontja szerint a Vht. 302. § (1) bekezdése azért alaptörvényellenes, mert e rendelkezés lehetőséget biztosított az eljáró bíróságok számára, hogy ügyében a Vht. hatályos 170. §-ának rendelkezéseit alkalmazzák, amely az indítványozó számára hátrányos.

II.

- [7] 1. Az Alaptörvényé alkotmányjogi panaszban felhívott rendelkezése:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

- [8] 2. A Vht. alkotmányjogi panasszal érintett rendelkezése:

„302. § (1) Ezt a törvényt a hatálybalépésekor folyamatban levő ügyekben is alkalmazni kell.”

III.

- [9] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie.
- [10] Az Alkotmánybíróság ezért mindenekelőtt megvizsgálta, teljesültek-e az indítvány befogadhatóságának az Abtv.-ben meghatározott feltételei. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [11] Az alkotmányjogi panasz határidőben érkezett, mivel az indítványozó a jogerős bírósági döntést, a Fővárosi Törvényszék 53.Pkf.637.432/2020/4. számú végzését 2021. június 18-án vette át, az alkotmányjogi panaszt pedig 2021. augusztus 16-án személyesen nyújtotta be az elsőfokú bíróságon. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette. Az indítvány megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti határozott kérelem feltételeinek, mivel az indítványozó alkotmányjogi panaszában megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét és az indítványozó jogosultságát megalapozó törvényi rendelkezést, az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [a B) cikk (1) bekezdése], az Alkotmánybíróság által vizsgálendő jogszabályi rendelkezést, a Vht. 302. § (1) bekezdését, továbbá az alaptörvény-ellenességére vonatkozó okfejtést, valamint kifejezett kérelmet a jogszabályi rendelkezés megsemmisítésére. Az indítványozó jogosultsága és érintettsége egyértelmű, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő alkotmányjogi panaszát. Az alkotmányjogi panaszt az indítványozó az ügyében folytatott bírósági eljárásban alkalmazott jogszabályi rendelkezésekkel szemben nyújtotta be.
- [12] 2. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így bármelyik kimerítése önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását. A panasz azt az egyedi ügyön túlmutató alkotmányjogi jelentőségű kérdést veti fel, hogy a Vht. 302. § (1) bekezdése sérti-e a jogbiztonság elvét a visszaható hatályú jogalkotás vonatkozásában.
- [13] Az indítványt ezért az Alkotmánybíróság – az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján eljárva – érdemben vizsgálta.

IV.

- [14] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [15] 1. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépése után is fenntartotta korábbi értelmezését, mely szerint a jogbiztonság önmagában nem alapjog, így a B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás tilalma és a felkészülési idő hiánya esetén lehet alapítani {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14]–[17]; 3323/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]}. Az indítványozó alkotmányjogi panasa a fentiek szerint megjelölt egyik kivételes eset, a visszaható hatályú jogalkotás tekintetében tartalmaz indokolást, és fogalmaz meg sérelmeket. Erre tekintettel az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben nincs elvi akadálya a támadott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenessége vizsgálatának.
- [16] Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a jogbiztonság elve megköveteli, hogy a jogalanyoknak meglegyen a tényleges lehetőségük arra, hogy magatartásukat a jog előírásaihoz tudják igazítani, ennek érdekében a jogszabályok a kihirdetésüket megelőző időre nézve ne állapítsanak meg kötelezettséget, illetőleg valamely magatartást visszamenőleges hatállyal ne minősítsenek jogellenesnek {34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [71]}. Ugyanakkor önmagában az, hogy a jogalanyok másként cselekedtek volna, ha előre láthatták volna, hogy egy jogszabály miként módosul, nem ad módot a jogbiztonság címén az alaptörvény-ellenesség megállapítására. A visszaható hatályú jogalkotás tilalmának ilyen kiterjesztő értelmezése alkotmányjogi alapokon nem indokolható {3061/2017. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [12]}.
- [17] A visszamenőleges hatály tilalmának kérdése a Vht. 302. § (1) bekezdése tekintetében értelmezhető. Eszerint a Vht.-t a hatálybalépésekor folyamatban levő ügyekben is alkalmazni kell.
- [18] 2. A Vht. 302. § (1) bekezdéséhez fűzött jogalkotói indokolás szerint az 1994. szeptember 1-jei hatálybalépésekor folyamatban levő ügyekben is alkalmazni kellett a Vht.-t akként, hogy a törvény hatálybalépése előtt a korábbi jogszabályok szerint elvégzett eljárási cselekmények megtartották a hatályukat.
- [19] A jogalkotói indokolás nem tér ki arra, hogy hogyan kell eljárni a Vht. egyes módosított rendelkezéseinek hatálybalépésekor folyamatban lévő eljárásokkal kapcsolatban. A Jat. 2. § (2) bekezdésének rendelkezése általában alkalmazandó, amely szerint a jogszabály a hatálybalépését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, kötelezettséget nem tehet terhesebbé, valamint nem vonhat el vagy korlátozhat jogot, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.
- [20] Szükséges annak figyelembevétele is, hogy az időközben kialakult bírói gyakorlat szerint – amelyet az alapeljárásban is követtek az eljáró bíróságok – a Vht. 302. § (1) bekezdése a Vht. egyes módosításaira is alkalmazandó, nem csak a törvény 1994. szeptember 1-jei hatálybalépésére.
- [21] Az Alkotmánybíróság korábban rögzítette, hogy az *ad malam partem* visszaható hatály tilalma elsősorban a normaalkotással szemben megfogalmazott elvárás, hiszen a jogbiztonság elvéből vezethető le a visszaható hatályú jogalkotás tilalma is, amelynek magját a jogalkotási törvényben is megfogalmazott azon tilalom adja, mely szerint a jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [106]; 3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [15]}. Az Alkotmánybíróság megállapította azonban azt is, hogy alaptörvény-ellenesség nemcsak a jogalkotással, hanem a visszaható hatályú szabályalkalmazással összefüggésben is felvethető, ha a jogviszony vagy a jogvita létrejöttékor még nem létező – vagy nem hatályos – előírás alapján bírálnak el egy ügyet {3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [16]; 3314/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- [22] Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint „[k]övetkezetes az alkotmánybírói gyakorlat a tekintetben, hogy valamely jogszabály nem csupán akkor minősülhet az említett tilalomba ütközőnek, ha a hatálybalépés nem visszamenőleges történt ugyan, de a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés szerint – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell” {3208/2013. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [58]; 16/2014. (V. 22.) AB határozat, Indokolás [32]}. „Ez utóbbi esetben a szabály a hatálybalépését megelőző eseményhez, tényhez fűz új, a korábban hatályos szabályhoz képest eltérő jogkövetkezményt, aminek következtében felmerülhet a visszaható hatály sérelme. Visszaható hatályról beszélünk továbbá akkor is, ha az új szabály a hatálybalépését megelőzően keletkezett, annak időpontjában fennálló tényállás jogkövetkezményét a régítől eltérően határozza meg” {10/2018. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [51]; 6/2019. (III. 20.) AB

- határozat, Indokolás [49]; 33/2019. (XI. 27.) AB határozat, Indokolás [39]; 8/2020. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [54].
- [23] Az Alkotmánybíróság az 1/2016. (I. 29.) AB határozatban áttekintette a visszaható hatállyal kapcsolatban konkrét ügyekben korábban kialakított gyakorlatát, és az alábbiakat állapította meg. „A 7/1992. (I. 30.) AB határozatban alkotmányellenesnek ítélte az Alkotmánybíróság az illeték mértékének akként történő felemelését, hogy a szigorító rendelkezést a jogalkotó alkalmazni rendelte az új jogszabály hatálybalépése előtt kötött, a hatóságokhoz határidőn belül, de már a szigorító rendelkezés hatálybalépése után benyújtott szerződésekre is (ABH 1992, 45, 48). Szintén alkotmányellenességet állapított meg a testület a 20/2001. (VI. 11.) AB határozatában, amikor is a vizsgált rendelkezéseket tartalmazó jogszabályt a folyamatban lévő hatósági eljárásokban rendelte alkalmazni a jogalkotó (ABH 2001, 612, 619). Nem állapította meg azonban a jogbiztonság sérelmét az Alkotmánybíróság a 349/B/2001. AB határozatban, melyben a vizsgált szabályozást a jogalkotó a jogerős államigazgatási határozattal le nem zárult ügyekre is alkalmazni rendelte (ABH 2002, 1241, 1255). A 3189/2013. (X. 22.) AB határozatában az Alkotmánybíróság nem találta alaptörvény-ellenesnek azt az építésügyi szabályozást, mely magasabb építésügyi bírság kiszabását tette lehetővé a hatálybalépése előtt keletkezett tényállások kapcsán, de csak a hatálybalépése után megindult eljárásokban. [...] A fenti esetek alapján megállapítható, hogy a tilalom egyfelől nem abszolút, másfelől, mivel az Alkotmánybíróság által vizsgált jogviszonyok szükségképpen különböznek egymástól – közjogi vagy magánjogi, folyamatban levő vagy már teljességbe ment vagy rövid-, hosszú távúak esetleg tartósak stb. – ezért az Alkotmánybíróság esetről esetre vizsgálja meg, hogy megvalósul-e a jogbiztonság sérelme” {8/2016. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [55]–[56]}.
- [24] Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlatát összefoglaló 8/2020. (V. 13.) AB határozatban a testület megállapította, hogy az Alkotmánybíróság „kiterjedt gyakorlatot folytat a visszaható hatályú jogalkotás tilalmával kapcsolatban abból a szempontból is, hogy ez a tilalom mit jelent a folyamatban lévő eljárásokra nézve. Ennek az is a részét képezi, hogy nem egyeztethető össze a jogállamiság tartalmával egy új szabály oly módon történő hatályba léptetése, hogy az hátrányosan változtatja meg a hatálybalépés időpontjában már fennálló tényállás anyagi jogi jellegű jogkövetkezményét a folyamatban lévő eljárásokban. Azt kell tehát megítélni, hogy a tényállás már létrejött-e az újonnan alkalmazandó szabály hatálybalépése előtt, és ha igen, akkor az utóbb egy új, a régitől eltérő jogkövetkezményt vezet-e be, amely hátrányt, jogvesztést okoz a folyamatban lévő ügyekben” (Indokolás [61]).
- [25] Az Alkotmánybíróság utal a 6/2020. (III. 3.) AB határozatára, amelyben a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) átmeneti rendelkezése [870. § (3) bekezdése] tekintetében az az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés merült fel, hogy a visszaható hatályú jogalkotás tilalma milyen összefüggésben áll a már folyamatban lévő jogérvényesítéssel. A döntésben az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy „a visszaható hatály tilalma szempontjából az elvégzett eljárási cselekmény időpontja a meghatározó. Ezt mutatja kifejezésre a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) is, melyre az Alkotmánybíróság a 3151/2013. (VII. 24.) AB határozatában is hivatkozott. Eszerint: „»A Jat. e körben kimondja, hogy jogszabály a hatálybalépését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, kötelezettséget nem tehet terhesebbé, valamint nem vonhat el vagy korlátozhat jogot, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé. [...] Ugyanakkor a Jat. 15. § (1) bekezdés b) pontja szerint a jogszabályi rendelkezést – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a hatálybalépését követően megkezdett eljárási cselekményekre kell alkalmazni. Ebből következően a Jat. – jogszabály eltérő rendelkezése alapján – lehetővé teszi eljárási cselekmények esetén a módosítás szerinti rendelkezések folyamatban lévő ügyekre történő alkalmazásának kimondását.« (Indokolás [17])” {6/2020. (III. 3.) AB határozat, Indokolás [54]–[55]}.
- [26] Az Alkotmánybíróság azt is hangsúlyozta, hogy intézményvédelmi kötelezettsége körében az állam viszonylag tág mérlegelési szabadsággal rendelkezik a megfelelő eljárásjogi keretek meghatározására, azonban nem alkothat olyan szabályokat, amelyek valamely Alaptörvényben biztosított jogot alaptörvény-ellenes módon korlátoznak {hasonlóan: 3086/2016. (IV. 26.) AB határozat, Indokolás [45]}. Mindezek alapján pedig az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Be. támadott rendelkezése „a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközik, mivel alanyi jogot von el” {6/2020. (III. 3.) AB határozat, Indokolás [78]}.
- [27] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy új szabályozás alkalmazásának elrendelése a folyamatban lévő ügyekben (azonnali hatály) sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt visszaható hatályú jogalkotás tilalmát, amennyiben a jogalanyok helyzetét elnehezítő jogszabályi változtatásra, illetve Alaptörvényben biztosított jog alaptörvény-ellenes módon történő korlátozására vagy alanyi jog elvonására kerül sor.

- [28] 3. Az indítványozó által sérelmezett, a Vht. 302. § (1) bekezdése a Vht. összes – módosított – rendelkezését alkalmazni rendeli a folyamatban lévő ügyekben, azaz azok azonnali hatályát mondja ki. Az Alkotmánybíróság felhívja a figyelmet arra, hogy a Vht. 302. § (1) bekezdése csupán hatályba léptető szabály. Pusztán e rendelkezésnek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt visszaható hatályú jogalkotás tilalmának megsértése nem állapítható meg. Általában nem mondható ki, hogy a Vht. 302. § (1) bekezdésében foglalt szabály sértené a visszaható hatályú jogalkotás tilalmát.
- [29] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a Vht. 302. § (1) bekezdésében írt szabály a törvény eredeti, 1994-ben hatályba lépett szövegében is szerepel, így nem beszélhetünk arról, hogy a jogalkotó a visszaható hatályú jogalkotás szempontjából aggályos, új rendelkezést alkotott volna.
- [30] A fentiekből látható, hogy a Vht. 302. § (1) bekezdése a kihirdetését megelőző időre nézve nem állapított meg kötelezettséget, illetőleg magatartást visszamenőleges hatállyal nem minősített jogellenesnek. A támadott jogszabályi rendelkezés visszamenőleges hatályúként nem értelmezhető, mivel a meglévő jogviszonyokat önmagában nem módosítja. Az érintett jogalanyoknak lehetősége volt arra, hogy magatartásukat az előírásokhoz igazítsák, mivel a Vht. 302. § (1) bekezdése közel 30 év óta változatlan.
- [31] Az Alkotmánybíróság ugyancsak megjegyzi, hogy az indítványozó által a Vht. 170. §-ával kapcsolatban felvetett aggályokat erre irányuló indítvány hiányában nem vizsgálhatta. A Vht. 165. §-a szerinti kielégítési sorrenddel (461/B/1996. AB határozat), illetve a Vht. 170. §-a szerinti zálogjog alapján történő kielégítéssel (859/D/2004. AB határozat) kapcsolatos egyes alkotmányjogi kérdéseket az Alkotmánybíróság a korábbiakban már vizsgálta.
- [32] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a Vht. 302. § (1) bekezdésével kapcsolatos, a visszaható hatály tilalmának sérelmére alapított indítványt a jelen esetben megalapozatlannak találta és elutasította.
- [33] Az Alkotmánybíróság a kifejtett indokok alapján arra a következtetésre jutott, hogy az indítványozó által kifogásolt szabályozási megoldás nem sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiságból levezetett jogbiztonság követelményét. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2022. június 28.

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3308/2021.

